

Å SAGE OVER GRENA DU SITTE PÅ: «Problemet til Arbeiderpartiet er ikke at mangler politikk, men at de mangler en ideologi å styre etter», skriver Aksel Braanen Sterri. Foto: Vidar Ruud/NTB scanpix/arkiv

demper konsekvensene av ikke lenger å ha en inntekt.

Det er imidlertid ikke hvilken som helst innretning på velferdsstaten som har denne virkningen. Det er først når velferden gis som rettighet, uten å påføre skam, og uten stor mulighet for diskresjonær makt fra en byråkrat, at velferdsstaten virkelig virker frigjørende.

Det sosialdemokrater alltid må huske, men ofte glemmer, er at også staten kan dominere. Og når du først blir dominert av statsapparatet, er det den verste formen for dominans du kan møte.

Krevende balansegang. Selv i frivillige sammenslutninger kan det utøves makt. Den sosialdemokratiske målsettingen er å utjevne denne makten gjennom statlige tiltak, uten at staten selv blir dominerende.

Av samme grunn er sosialdemokrater med rette kritisk til rusmisbruk, prostitusjon og tigging. Eksempler på ting som øker sårbarheten vår og avhengigheten av andre.

Men når vi ønsker å bekjempe disse, så velges dessverre ofte feil virkemidler. Når sexkjøp og hallikvirksomhet kriminaliseres, gjøres sexarbeiderne mer mak-

tesløse, ikke mindre. Når rusbruk kriminaliseres, gjøres rusmisbrukere mer sårbare, ikke mindre.

Nettopp derfor foreslår Amnesty International legalisering av prostitusjon. Det styrker sexarbeidernes situasjon. Og derfor går flere menneskerettighets- og FN-organisasjoner inn for avkriminalisering og legalisering av rusmidler.

Dårlig anvendt ideologi. Hvis målet er å utjevne maktforskjeller, må du for all del ikke gjøre noen rettsløse – i svak forstand av ordet – slik vi i stor grad gjør med rusmisbrukere og prostituerte. Det er dårlig anvendt sosialdemokratisk ideologi.

Disse områdene er selvfølgelig ikke de eneste hvor Arbeiderpartiet kunne hatt nytte av å la seg rettlede mer av ideologi – og mindre av fokusgrupper.

De nevnes fordi de symboliserer deres mest eklatante brudd med ideologien. Bare om Arbeiderpartiet tar ideologien aktivt i bruk, vil de kunne utvikle god, inspirerende og frigjørende politikk som vinner valg.

En utvidet tekst ble første gang publisert på moralistene.no

Et dramatisk samfunns-eksperiment

I årets valgkamp er det et viktig tema innen familiepolitikken som glimrer med sitt fravær: eggdonasjon.

EGGDONASJON
ØIVIND BENESTAD
Daglig leder
i Stiftelsen MorFarBarn

Arbeiderpartiet, SV, Venstre og Miljøpartiet De Grønne går til valg på at de vil lovfeste retten til eggdonasjon for kvinner som ikke kan få barn med egne egg. I parti-programmene framstilles kravet om eggdonasjon primært som et likestillingstiltak: Ettersom sæddonasjon er tillatt, bør også eggdonasjon bli det. Med respekt å melde er denne argumentasjonen overfladisk og korttenkt.

1. Uavklarte spørsmål
Forslaget om eggdonasjon reiser mange grunnleggende spørsmål, blant annet disse: Vil donoregg bare bli tilgjengelig for kvinner i parforhold med en mann? Hva om både mannen og kvinnen er ufruktbare? Vil paret da ha rett til både egg og sæd, såkalt dobbeldonasjon? Og hva med en kvinne i et lesbisk forhold – vil hun ha rett til dobbeldonasjon med både sæd og egg?

2. Genetisk tilknytning
I dag forutsetter norsk lov at barn som blir født i Norge, har en genetisk tilknytning til minst én av foreldrene. Vil denne regelen fortsatt gjelde hvis egg-

En utvikling der norske par får rett til å føde barn ved hjelp av fremmed sæd og egg, vil på sikt forårsake et jordskjelv i samfunnets forståelse av forplantning og fødsel, foreldreskap og blodsbånd, slekt og biologisk tilhørighet.

donasjon blir tillatt? Neppe. Det ville i tilfelle bety at de eneste som får rett til eggdonasjon, er mann/kvinne-par der kvinnen er ufruktbar, og mannen bidrar med sæd. Andre par, som trenger både donorsæd og donoregg, ville ikke kvalifisere til eggdonasjon, siden ingen av foreldrene vil være i slekt med barnet.

3. Press
Hvis Stortinget lovfester retten til eggdonasjon, behøver man ikke være profet for å skjønne at politikerne vil bli utsatt for et sterkt press for å la denne retten gjelde flere enn mann/kvinne-par der mannen bidrar med egen sæd. Også kvinner i lesbiske forhold må få samme retten, vil mange kreve. Og det samme må også gjelde andre par som trenger både

sæd og egg for å få barn. Å tillate eggdonasjon for noen par, mens andre blir ekskludert, er et urealistisk scenario i dagens Norge. Det siste tiårets debatt og lovgivning viser med all tydelighet at voksnes krav og ønsker veier tyngre enn barns rett til sine egne biologiske foreldre. Derfor: Et ja til eggdonasjon vil etter all sannsynlighet bety et ja til eggdonasjon for alle par, også til dem som trenger sæddonasjon.

I klartekst betyr det at samfunnet opphever betydningen av biologiske bånd mellom foreldre og barn. Slike bånd er dypst sett uvesentlige, vil budskapet være.

4. Jordskjelv
En utvikling der norske par – med statens støtte – får rett til å føde barn ved hjelp av fremmed sæd og egg, vil på sikt forårsake et jordskjelv i samfunnets forståelse av forplantning og fødsel, foreldreskap og blodsbånd, slekt og biologisk tilhørighet. I klartekst betyr det at samfunnet opphever betydningen av biologiske bånd mellom foreldre og barn. Slike bånd er dypst sett uvesentlige, vil budskapet være.

Det biologiske prinsipp i all lovgivning angående foreldre og barn vil bli kraftig svekket. Det er ingen overdrivelse å hevde at en slik familieideologi vil være et dramatisk samfunns-eksperiment av historiske dimensjoner.

5. To eksempler
Er det realisme i framstillingen ovenfor? Mye tyder på det. Her er to illustrerende eksempler:
a) I Danmark har Etisk Råd, som tilsvarende Bioteknologirådet i Norge, nylig anbefalt regjeringen at det bør bli tillatt å bruke både donorsæd og donoregg for å få barn.
b) Her i Norge har Miljøpartiet De Grønne allerede programfestet slik dobbeldonasjon: «De Grønne vil oppheve forbudet mot eggdonasjon og åpne for at par som mottar eggdonasjon, samtidig skal kunne benytte sæddonasjon.» Ingen av foreldrene vil altså være i slekt med barnet.

Det eneste ansvarlige. Vi er mange som håper at norske politikere tenker prinsipielt og langsiktig, og at de avviser retorikken om «likestilling», «diskriminering» og «rettigheter» i dette spørsmålet. Det eneste ansvarlige er å ta de dramatiske konsekvensene på dypeste alvor og si nei til eggdonasjon.